

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi panttilainauslaitoksista
ja laiksi pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamista**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki panttilainauslaitoksista ja siten saatettaviksi panttilainausta koskevat säännökset nykyajan vaatimuksia vastaaviksi.

Panttilainaus toiminnan aloittaminen olisi luvanvaraista. Luvan antaisi valtiovarainministeriö. Toiminta voisi tapahtua vain osakeyhtiömuotoisena.

Panttilainauslaitoksia valvoisi pankkitarkastusvirasto. Panttilainauslaitoksen aloittamiseen vaadittaisiin osakepääoma, jonka vähimmäismääräksi ehdotetaan miljoonaa markkaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	5
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1. Lakiehdotukset	5
1.1. Tavoitteet	3	1.1. Laki panttilainauslaitoksista	5
1.2. Keinot	3	1.2. Laki pankkitarkastusvirastosta	10
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	2. Voimaantulo	10
2.1. Nykyinen tilanne	3	LAKITEKSTIT	10
2.1.1. Lainsäädäntö	3	1. Laki panttilainauslaitoksista	10
2.1.2. Käytäntö	4	2. Laki pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	16
2.1.3. Lainsäädäntö Ruotsissa ja Nor- jassa	4	RINNAKKAISTEKSTIT	17
2.2. Asian valmistelu	4		
3. Esityksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutuk- set	4		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Ehdotetun lain keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on tarjota yleisölle mahdollisuus saada nopeasti ja vaivattomasti irtaimen esineen muodostamaa vakuutta vastaan lyhytaikaista luottoa tätä tarkoitusta varten perustetuista laitoksista. Yhteiskunnan kannalta on tärkeätä, että panttilainaus toimintaa harjoitetaan keskitetysti lain alaisissa ja julkisessa valvonnassa olevissa laitoksissa, joiden velvollisuuksiin kuuluu turvata panttilainaus toiminnan pysyminen terveellä pohjalla.

1.2. Keinot

Panttilainaus toiminnan luonne on muuttunut. Panttilainauslaitokset toimivat nykyisin lyhytaikaisen luoton antajina samalla kun toiminnan sosiaalinen piirre on vähentynyt. Tämän vuoksi olisi luontevinta, että kunnilla olisi mahdollisuus osallistua panttilainaus toimintaan toimialansa puitteissa ainoastaan osakeomistuksen kautta. Panttilainaus toiminnan harjoittamiseen kunnan itsensä toimesta ei ole enää erityistä tarvetta muun muassa sosiaalilainsäädännössä tapahtuneen kehityksen johdosta. Vastaavista syistä panttilainaus toiminnan kehittämistä ja oman pääoman hankkimista vaikeuttava osingon jakamisen prosenttimääräinen yläraja ehdotetaan poistettavaksi.

Panttilainauslaitoksen yleisten toimintaedellytysten ja vakavaraisuuden turvaamiseksi laitoksen toiminnan alkuvaiheessa ehdotus sisältää vaatimuksen vähintään miljoonan markan osakepääomasta. Panttaamista ja pantin myymistä huutokaupalla koskevat säännökset on ehdotuksessa pyritty tekemään mahdollisimman joustaviksi. Panttilainauslaitos voisi sijaita myös muualla kuin kaupungissa, jos siihen on tarvetta.

Panttilainauslaitoksen antamien lainojen vakuutena on irtaimen esineen pantti, joka luovutetaan lainansaajalle lainaa takaisin maksettaessa. Panttilainauslaitoksen tehtävänä on pitää huoli siitä, että pantti arvioidaan riittävän alhaiseksi arvoltaan, jotta lainansaajan jättäessä lunastamatta pantin siitä saadaan hinta,

jolla voidaan kattaa rahoituskulut, pantin säilytyskulut ja pantin rahaksimuuttamisesta aiheutuvat kulut. Koska panttilainauslaitos ei ota vastaan talletuksia, ei laitoksella myöskään ole tallettajien tai vakuutusnottajien kaltaisia velkojia.

Nykyisin panttilainauslaitoksia valvoo erityinen panttilainauslaitosten tarkastaja, jonka tehtävänä on saattaa havaitsemansa epäkohdat lääninhallituksen tietoon toimenpiteitä varten. Ehdotuksen mukaan panttilainauslaitokset tulisivat pankkitarkastusviraston valvontaan, jolle muutenkin yleisesti kuuluu raha- ja luotto laitosten valvonta.

Panttilainauslaitoksen ja sen asiakkaan väliin suhteisiin sovellettaisiin kuluttajansuojalakiä (38/78). Panttilainauslaitosten kilpailuun sovellettaisiin yleistä kilpailulainsäädäntöä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Lainsäädäntö

Panttilainausliikkeen harjoittamista sääntelee ammattimaisen panttilainausliikkeen harjoittamisoikeudesta 19 päivänä huhtikuuta 1898 annettu lainluontoinen asetus. Asetus on muuttamattomana voimassa. Tämän lisäksi on samana päivänä annettu julistus panttilainauslaitosten silmälläpitämisestä ja johtosääntö maan panttilainauslaitosten tarkastelijalle. Asetuksen mukaan ammattimaista panttilainausliikettä saa harjoittaa ainoastaan hyväntekevää tarkoitusta varten, joko kaupunkikunta tai tarkoitusta varten perustettu osakeyhtiö. Panttilainausliikkeen voitto on, sen jälkeen kun käyttökulut ja vararahastoon menevät määrät sekä enintään kuuden prosentin korko liikepääomalle on vähennetty, käytettävä lainakoron alentamiseen tai muuhun lainahtojen huojentamiseen. Liikettä lopetettaessa siihen pannun pääoman palauttamisen jälkeen laitoksen muu omaisuus menee kunnalle samanlaisen laitoksen hyväksi tai käytettäväksi muuhun samanlaiseen tarkoitukseen. Säännökset ovat täysin vanhentuneita. Tähän on vaikuttanut noin yhdeksän vuosikymmenen aikana tapahtuneen yhteiskunnallisen kehityksen lisäksi ennen kaikkea raha- ja

luottolaitoksia koskevan lainsäädännön uudistukset, jotka ovat aiheuttaneet muutoksia muun muassa luottotoiminnassa käytettävän käsitteistön perusrakenteessa, valvonnan keinoissa ja välineissä sekä asiakkaansuojassa. Säännökset ovat myös nykyaikaisen luottolaitoksen toimintaa ajatellen epätarkoituksenmukaisia.

2.1.2. Käytäntö

Panttilainaus toiminnan merkitys luottomarkkinoiden osana on markkamääräisesti vähäinen. Panttilainauslaitoksia toimi vuoden 1991 lopussa maassamme kymmenen. Niistä annettiin vuonna 1991 lainoja 386,4 miljoonan markan arvosta. Panttilainauslaitosten taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli vuonna 1991 175,0 miljoonaa markkaa. Lainojen keskimääräinen suuruus vaihteli huomattavasti eri yhtiöiden välillä. Kaikkien lainojen keskimääräinen suuruus oli vuonna 1991 1 647 markkaa. Panttien lukumäärä oli 270 362 kappaletta.

2.1.3. Lainsäädäntö Ruotsissa ja Norjassa

Ruotsissa panttilainaus toiminnan harjoittamista säätelee laki panttilainauslaitoksista (Lag om pantlånerörelse, 1949/722). Lain mukaan luvan panttilainaus toiminnan harjoittamiseen myöntää anomuksesta sen läänin lääninhallitus, missä panttilainaus toimintaa harjoitetaan. Lupa myönnetään määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan.

Panttilainaus toimintaa voi harjoittaa kunta, osakeyhtiö, taloudellinen yhdistys tai yksityinen henkilö. Panttilainauslaitokset kuuluvat lääninhallituksen valvontaan. Lääninhallitus vahvista panttilainaus laitoksen lainamaksut ja antaa tarkemmat määräykset pantin hoidosta ja säilyttämisestä.

Norjassa tuli vuonna 1988 voimaan laki rahoitustoiminnasta ja rahoituslaitoksista (Lov

om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner). Laissa säädetään rahoitustoiminnaksi katsottava toiminta sekä ne yhteisömuodot, joiden puitteissa rahoitustoimintaa saadaan harjoittaa. Toiminta on luvanvaraista. Laki sisältää säännökset myös muun muassa oman pääoman vähimmäismäärästä, sallituista liiketoimintamuodoista ja vakavaraisuusvaatimuksesta. Panttilainaus toiminta on Norjassa edellä mainitun lain alaista. Pankkitarkastusvirasto valvoo panttilainauslaitosten toimintaa.

2.2. Asian valmistelu

Esityksen lähtökohtana on ollut panttilainaus toimikunnan mietintö (komiteamietintö 1972: B 62). Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jossa oli edustajat valtiovarainministeriöstä, pankkitarkastusvirastosta sekä panttilainauslaitosten edustaja. Työryhmän muistiosta (1987: VM 5) on pyydetty lausunto sisäasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, kilpailuasiamieheltä ja kulluttaja-asiamieheltä.

Eduskunnalle on vuoden 1988 valtiopäivillä annettu hallituksen esitys n:o 226/1988 vp. laiksi panttilainauslaitoksista sekä laiksi pankkitarkastuslain 1 §:n muuttamisesta. Eduskunta on lähettänyt esityksen valmistelevasti käsiteltäväksi toiseen lakivaltiokuntaan, joka ei ehtinyt käsitellä asiaa loppuun.

3. Esityksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset

Pankkitarkastusviraston tehtävät ja työmäärä lisääntyisivät jossain määrin.

Pankkitarkastusvirastosta annetun lain (1273/90) mukaan viraston toiminnasta johtuvien kustannusten peittäämiseksi on sen valvonnassa olevien yhteisöjen suoritettava valtiovarainministeriön määräämä maksu. Esitys ei aiheuttaisi valtiolle lisäkustannuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotukset

1.1. Laki panttilainauslaitoksista

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälässä määritellään, mikä on panttilainauslaitos ja mitä panttilainaus toiminnalla tarkoitetaan. Panttilainauslaitos on panttilainaus toimintaa harjoittava osakeyhtiö, joka on saanut siihen toimiluvan valtiovarainministeriöltä (4 ja 5 §). Panttilainauslaitokselle ja panttilainaus toiminnalle asetetut vaatimukset ja rajoitukset huomioon ottaen on osakeyhtiömuoto yhteisömuotona luontevin. Voimassa olevista säännöksistä poiketen panttilainaus toimintaa saa harjoittaa vain tätä tarkoitusta varten perustettu osakeyhtiö. Ottaen huomioon yhteiskunnassa tapahtuneen kehityksen verrattuna voimassa olevan asetuksen antamisen ajankohtaan ei enää ole tarpeellista säätää kunnista luvan haltijoina. Kunnat voivat tarpeen niin vaatiessa olla omistajina myös osakeyhtiön kautta.

Panttilainaus toiminnan harjoittamista on liiketoimintana tapahtuva rahalainojen antaminen yleisölle irtainta panttia vastaan tämän lain säännösten mukaisesti. Periaatteessa pantti voi olla minkäläinen irtain esine tahansa. Käytännössä kysymyksen voivat tulla vain pienehköt irtaimet esineet. Irtaimiin esineisiin luetaan myös arvopaperit. Lain tarkoituksena ei ole estää sitä ilmeisen vähäistä lainaus toimintaa, jossa yksityisten henkilöiden välisissä suhteissa annetaan vakuudeksi irtain pantti.

2 §. Panttilainaus toiminnan harjoittaminen liiketoimintana edellyttää tiettyä vakavaraisuutta ja julkista valvontaa. On perusteltua, että panttilainaus toimintaa liiketoimintana saa harjoittaa vain toimiluvan saanut panttilainauslaitos. Laki ei kuitenkaan koske sellaista irtainta panttia vastaan harjoitettavaa lainaus toimintaa, josta on säädetty muualla laissa. Tällaisia säännöksiä on esimerkiksi lainaus toiminnasta, jota harjoittaa talletuspankki, luottolaitos, vakuutusyhtiö, avustuskassa, työeläkelaitos tai eläkesäätiö.

3 §. Pykälän mukaan panttilainauslaitoksen toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto, jolle rahoitus- ja luottolaitosten valvonta muutenkin

yleisesti kuuluu. Valvonnasta aiheutuvat kustannukset tulevat panttilainauslaitosten maksettaviksi. Kustannusten määräytymisestä ja perinnästä säädetään pankkitarkastusvirastosta annetussa laissa.

2 luku. Perustaminen

4 §. Panttilainaus toiminnan aloittamiseen on haettava toimilupa valtiovarainministeriöltä. Hakemus voidaan tehdä jo ennen laitoksen merkitsemistä kaupparekisteriin.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä panttilainauslaitoksen perustamiskirja ja ehdotus ohjesäännöksi. Valtiovarainministeriö voi vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan lisäselvityksiä toimiluvan hakijasta, esimerkiksi toiminnan laajuutta tai rahoitusta koskevia tietoja, taikka tietoja johtohenkilöistä.

5 §. Ennen toimilupaa koskevaa ratkaisua valtiovarainministeriön on hankittava pankkitarkastusviraston lausunto. Lisäksi ministeriön on hankittava lausunto panttilainauslaitoksen sijaintipaikkakunnan poliisilta.

Hakijalle, jonka toiminta ei ole yleisen edun vastaista ja jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle panttilainaus toiminnalle asetetut vaatimukset, on myönnettävä toimilupa.

6 §. Pykälä sisältää säännöksen panttilainauslaitokselta vaadittavasta yhden miljoonan markan osakepääomasta, joka on kokonaan rahassa maksettava ennen kuin panttilainauslaitos aloittaa toimintansa. Vähimmäismäärä mahdollistaa, että panttilainaus toiminnan aloittaminen voi tapahtua suhteellisen helposti, esimerkiksi laitoksen perusinvestointien, kuten toimitilojen osalta, samalla kun se turvaa laitoksen toiminnan jatkuvuutta.

7 §. Pykälässä luetellaan ne määräykset, jotka yhtiöjärjestyksessä on osakeyhtiö lain edellyttämien määräysten lisäksi ainakin mainittava. Määräykset ovat tarpeen, jotta valvontaviranomaisilla on ajan tasalla olevat tiedot myös näistä valvonnan toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

8 §. Panttilainauslaitoksen yhtiöjärjestyksen sekä sen muutokset vahvistaa pankkitarkastus-

virasto. Panttilainauslaitoksen yhtiöjärjestys sekä sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta. Jos panttilainauslaitoksen yhtiöjärjestys tai sen muutokset ovat lain mukaiset, ne voidaan jättää vahvistamatta vain erityisestä syystä, esimerkiksi jos yhtiöjärjestykseen sisältyy kohtia, jotka ovat Suomen kansainvälisten sitoumusten vastaisia.

9 §. Pykälässä asetetaan panttilainauslaitokselle velvollisuus laatia ohjesääntö. Pykälässä määritetään ohjesäännön vähimmäissisältö. Noudatettaviksi tarkoitetuista laina- ja muista sellaisista ehdoista on luontevampaa määrätä ohjesäännössä kuin yhtiöjärjestyksessä, joka on panttilainauslaitoksen organisaation päätöksentekosäännöt sisältävä yhteisöoikeudellinen asiakirja.

Pykälän 2 momentin mukaan pankkitarkastusvirasto vahvistaa ohjesäännön ja sen muutokset. Vahvistaessaan ohjesäännön pankkitarkastusvirasto voi esimerkiksi varmistaa, että lainasta perittävä korko ja muut luottokustannukset ovat kohtuullisia sekä että panttien vakuutusarvo on riittävä ja lainansaajan etuja turvaava, kuten 29 §:ssä edellytetään. Pankkitarkastusviraston on kuultava ohjesäännöstä tai sen muutoksesta kuluttaja-asiamiestä.

10 §. Voimassa oleva panttilainauslaitoksia koskeva asetus ei sisällä sivutoimipaikan perustamista koskevaa säännöstä. Nykyisin toiminnassa olevilla panttilainauslaitoksilla on useitakin sivukonttoreita ja näiden kautta tapahtuvaa toimintaa voidaan harjoittaa melko itsenäisesti ja joustavasti, koska sivukonttori esimerkiksi pankin sivukonttorin tapaan muodostaa asiakkaaseen nähden oman yksikkönsä. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista sisällyttää sivutoimipaikkojen perustamisesta ja lopettamisesta ilmoittamista koskeva säännös lakiin.

11 §. Jotta valvovalla viranomaisella on riittävät ja ajankohtaiset tiedot panttilainauslaitoksesta, on laitoksen, ennen kuin se aloittaa toimintansa, toimitettava pankkitarkastusvirastolle pykälässä mainitut asiakirjat ja tiedot. Jos ilmoitetuissa tiedoissa tapahtuu muutoksia, on niistä viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle. Koska panttilainauslaitoksen osakepääoman korottaminen tai alentaminen taikka vaihtovelkakirjalainan tai optiolainan ottaminen saattavat vaikuttaa laitoksen vakavaraisuuteen, tulee näistäkin seikoista viivytyksettä lähettää tieto pankkitarkastusvirastolle.

3 luku. Hallinto ja tilintarkastus

12 §. Pykälän 1 momentin mukaan panttilainauslaitoksen hallituksessa tulee aina olla vähintään kolme jäsentä ja vähintään yksi varajäsen.

Pykälän 2 momentin mukaan panttilainauslaitoksella tulee aina olla toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja.

13 §. Pykälä sisältää panttilainauslaitoksen tilintarkastajia koskevat säännökset, jotka poikkeavat tilintarkastusta koskevista osakeyhtiölain säännöksistä. Ainakin yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla Keskukskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

4 luku. Liiketoiminta

14 §. Pykälään sisältyvät säännökset siitä, minkälaista toimintaa panttilainauslaitos saa harjoittaa ja minkälaista omaisuutta se saa omistaa.

Pykälän 1 momentin mukaan panttilainauslaitos saa harjoittaa vain panttilainaus-toimintaa ja siihen välittömästi liittyvää toimintaa. Panttilainaus-toimintaan välittömästi liittyvää toimintaa on lähinnä huutokauppatoiminta lunnastamattomien panttien rahaksi muuttamista varten.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettuja osakkeita, joiden omistaminen voi olla panttilainauslaitokselle välttämätöntä, voivat olla esimerkiksi puhelin-, lämpö- ja muun sellaisen yhteisön osakkeet tai osuudet.

Tarkoituksenmukaisten toimitilojen omistaminen on panttilainaus-toiminnan perusedellytyksiä, koska toiminnan tulee olla pitkäjänteistä. Näiden kiinteistöjen tai kiinteistöyhteisöjen osakkuuksien lisäksi laitos saattaa tarvita ottamiensa lainojen vakuudeksi muitakin kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkuuksia. Kiinteistöjen omistaminen ei kuitenkaan kuulu panttilainaus-toimintaan. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa rajoitetaan panttilainauslaitoksen oikeus omistaa kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita tai osuuksia yhteensä enintään määrään, joka on 20 prosenttia laitoksen taseen loppusummasta. Panttilainauslaitoksen kiinteistöomistuksia laskettaessa tulee panttilainauslaitoksen oman toimintaan käytettävät kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet

tai osuudet laskea mukaan. Pykälän 2 momentin nojalla sallittua omistusta ei kuitenkaan lueta tähän määrään.

Pankkitarkastusvirasto voi lisäksi erityisestä syystä myöntää luvan suurempaan omistumäärään.

15 §. Pykälä sisältää säännöksen panttilainauslaitoksen velvollisuudesta todeta panttaajan henkilöllisyys esinettä pantattaessa. Holhouslain säännösten nojalla vajaavaltaisen oikeustoimikelpoisuus rajoittuu olosuhteisiin nähden tavanomaisiin ja merkitykseltään vähäisiin oikeustoimiin. Alaikäisellä itsellään eikä edes hänen holhoojallaan ole yleensä oikeutta ottaa lainaa holhottavalle eikä siten ole myöskään perusteltua antaa hänelle oikeutta antaa omaisuutta pantiksi. Tämän vuoksi panttilainauslaitokselta kielletään pantin vastaanottaminen, kun kysymyksessä on alle 18-vuotias henkilö.

Lisäksi panttilainauslaitoksen tulee kieltäytyä ottamasta vastaan pantattavaksi tarkoitettua esinettä, jos on syytä epäillä panttaajan oikeutta esineeseen.

16 §. Käytännössä panttikuitti asetetaan pääsääntöisesti haltijalle. Pykälän 1 momentti sisältää tästä säännöksen. Lainansaajalle on aina annettava panttikuitti, jonka sisällöstä on säännös 18 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan saadaan panttikuittiin kuitenkin ottaa merkintä, että kuitti saadaan siirtää vain nimetylle henkilölle.

Pykälän 3 momentin mukaan siirronsaajan on ilmoitettava siirrosta asianomaiselle panttilainauslaitokselle, jos panttikuitti on siirretty nimetylle henkilölle. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksena siirronsaaja menettää oikeutensa lunastaa pantti.

17 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen niistä tiedoista, jotka on merkittävä panttikuittiin 16 §:n 2 momentissa tarkoitettun mahdollisen merkinnän lisäksi.

Pykälän 2 momentissa säädetyn rekisterinpitovelvollisuuden tarkoituksena on varmentaa panttaajan suojaa sekä helpottaa panttilainauslaitoksen toimintaa esimerkiksi panttia lunastettaessa.

18 §. Säännös, jonka mukaan panttilainauslaitos ei saa etukäteen periä korkoa eikä muitakaan luottokustannuksia, on asiasisällöltään sama kuin voimassa olevassa asetuksessa.

19 §. Pykälän 1 momentti sisältää määräjän rahallainan erääntymisestä sekä säännöksen oi-

keudesta lunastaa pantti ennen lainan erääntymistä. Nämä säännökset vastaavat voimassa olevaa asetusta.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen lainan uudistamisesta. Jos panttikuitin haltija ei voi lunastaa esinettä määräaikana, mutta ei kuitenkaan halua päästää panttia huutokaupaan, on uudistamisen menettely mahdollinen maksamalla korko ja muut sovitut luottokustannukset. Uudistaminen edellyttää panttilainauslaitoksen ja panttikuitin haltijan välistä sopimusta.

20 §. Kun panttikuitin haltija tulee lunastamaan panttia, vaaditaan, että hän todistaa henkilöllisyytensä.

21 §. Panttilainauslaitoksen luonne ja panttaustapahtumien lukumäärä huomioon ottaen ei kauppakaaren 10 luvun 2 §:ää (687/88) sovelleta panttilainauslaitoksen hallussa olevan pantin myyntiin.

Panttilainauslaitoksen ei pääsääntöisesti tarvitse ilmoittaa lainansaajalle rahallainan erääntymisestä tai pantin myymisestä. Jos kuitenkin pantiksi on annettu osakkeita, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti tarkoitettu käytettäväksi lainansaajan kotina, on rahallainan erääntymisen jälkeen lainansaajalle ilmoitettava erääntymisestä. Siitä, miten ilmoitus on tehtävä, on säännös 32 §:ssä.

22 §. Pykälässä on määritelty pantin rahaksimuuttomenetelmä, jollei panttia ole määröpäivään mennessä lunastettu. Pantti on myytävä julkisella huutokaupalla. Huutokaupan ei tarvitsisi tapahtua laitoksen kotipaikkakunnalla, kuten nykyisen asetuksen mukaan on laita.

Pykälän 2 momentti sisältää poikkeuksen pakollisesta pantin myyntiajasta neljän kuukauden kuluessa lainan eräpäivästä siinä tapauksessa, että pantin myyminen esimerkiksi tietyssä vuodenaikana olisi epätaloudellista. Panttaajan edunmukaista kuitenkin on, ettei panttilainauslaitos pidä panttia myymättömänä määräämätöntä aikaa. Tämän vuoksi pantti on myytävä vuoden kuluessa lainan eräpäivästä.

Pykälän 3 momentissa säädetään pantin lunastamismahdollisuudesta ennen pantin myyntiä.

23 §. Pykälän mukaan lunastamattomat kulta- ja hopeaesineet on myytävä vähintään niiden metalliarvosta, jos metalliarvo voidaan saada selville.

24 §. Pykälä koskee lunastamattomien arvopapereiden myymistä. Arvopapereiden panttaus-

toiminta on huomattavasti lisääntynyt. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että panttilainauslaitoksen kautta myyntiin tulevat arvopaperit saadaan myydä pörssin tai arvopaperinvälittäjän välityksellä, esimerkiksi OTC-markkinoilla.

Pörsiosakkeita huutokaupalla myydessä ei niitä pykälän 2 momentin mukaan saa myydä alle myyntiä lähinnä edeltäneen ostonoteerauksen.

25 §. Panttilainauslaitoksen on maksettava pantin myynnistä syntynyt ylijäämä panttikuitin haltijalle tai henkilölle, joka 27 §:n mukaisesti olisi saanut lunastaa pantin. Pykälä sisältää kuitenkin poikkeuksen tästä pääsäännöstä. Ylijäämä menetetään panttilainauslaitokselle, jollei sitä vaadita vuoden kuluessa myyntipäivästä.

26 §. Pykälä sisältää kadonneen panttikuitin kuolettamista koskevan säännöksen.

Kuolettamismenettelyä on yksinkertaistettu nykyiseen kuolettamismenettelyyn verrattuna. Lainansaajan tai sen, jolle panttikuitti on siirtynyt, on oikeutensa turvaamiseksi ilmoitettava panttikuitin katoamisesta panttilainauslaitokselle, joka merkitsee sen kadonneitten kuittien luetteloon. Tästä luettelosta saa tietoja se, joka esittää todistettavasti henkilöllisyytensä.

Panttaajan oikeussuojan kannalta on tarpeen menettely, jonka mukaan pantin antajalle on välittömästi ilmoitettava panttikuitin katoamisesta, jos panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut on muu henkilö. Siitä, miten ilmoitus on tehtävä, on säännös 32 §:ssä.

27 §. Pykälä sisältää säännökset panttikuitin katoamisilmoituksen tekijän oikeudesta lunastaa pantti.

Jos lainansaaja on ilmoittanut panttikuitin kadonneeksi, hän on oikeutettu lunastamaan pantin, jollei kukaan muu vaadi oikeutta siihen, lainan eräännyttyä ja kun kuukausi on kulunut kadonneitten kuittien luetteloon merkitsemisestä, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä.

Jos panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut on muu kuin lainansaaja, hän on oikeutettu lunastamaan pantin kahden kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä tai, jos 26 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty eräpäivän jälkeen, kahden kuukauden kuluttua ilmoituksen tekemisestä.

Jos useampi henkilö vaatii oikeutta panttiin, ei panttia tule luovuttaa katoamisilmoituksen tekijälle. Panttilainauslaitoksen tulisi ohjata

panttia vaativat ratkaisemaan kysymys paremmasta oikeudesta panttiin tai, jos se on ehditty myydä, ylijäämään tuomioistuimessa.

28 §. Pykälä sisältää säännökset, joiden tarkoituksena on ehkäistä varastettujen tavaroiden panttausta. Pykälä velvoittaa panttilainauslaitoksen ilmoittamaan esitutkintaviranomaiselle, jos on perusteltua syytä epäillä, että panttavaksi tarkoitettu esine on varastettu tai että panttaaja on muuten luvottomasti saanut haltuunsa esineen.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että panttikuitin haltija tai panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut henkilö vilpillisesti ilman laillista oikeutta vaatii saada lunastaa pantin, ei panttia tule luovuttaa, vaan asiasta on välittömästi ilmoitettava esitutkintaviranomaiselle.

Pykälässä tarkoitettu perusteltu syy voi olla esimerkiksi silloin, jos esitutkintaviranomainen on aiemmin tiedustellut, onko panttia tarjoava henkilö panttilainauslaitoksen asiakas tai, jos panttilainauslaitos poliisilta tai muutoin on saanut tietää sellaisen esineen varastetuksi, jonka tunto-merkit sopivat panttavaksi tarkoitettuun esineeseen.

29 §. Pykälä koskee panttien vakuuttamista vahingon varalta. Lainansaajan edun vuoksi on tarpeellista, että panttatut esineet ovat riittävästi vakuutetut. Pankkitarkastusvirasto vahvistaa 9 §:n nojalla ohjesäännön, missä määrätään, millä tavoin pantit vakuutetaan. Vakuutus on otettava ainakin tulipalon ja vesivahinkojen sekä varkauden ja murron varalta.

5 luku. Erinäiset säännökset

30 §. Panttilainaus toimintaa saa harjoittaa vain osakeyhtiö. Tämän vuoksi panttilainauslaitokseen sovelletaan osakeyhtiöistä annettua lainsäädäntöä, mikäli panttilainauslaitoksia koskevassa laissa ei toisin säädetä.

Koska panttilainauslaitoksen liiketoimintaan nimenomaan kuuluu rahalainojen antaminen, ei osakeyhtiölain 12 luvun 7 §:n kielto antaa rahalainaa osakkeenomistajalle, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenelle taikka toimitusjohtajalle sekä heidän omaisilleen ole perusteltavissa. Osakeyhtiölain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 8 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua yhtiön perustajan, toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenen kansalaisuutta koskevaa poikkeus-

lupaa käsittelee kauppa- ja teollisuusministeriön sijasta valtiovarainministeriö.

31 §. Laissa määritetään panttilainauslaitosten toimiala, niiden osakepääoma ja ne saataan julkiseen valvontaan. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista velvoittaa kaikki panttilainauslaitokset toiminimessään osoittamaan toimintansa luonne toiminimeen liitettävän tunnuksen avulla.

Sanan pantti varaaminen panttilainauslaitosten yksinoikeudeksi ei kuitenkaan ole perusteltua, koska sillä saattaa olla luontevia käyttöyhteyksiä myös muihin aloihin.

32 §. Lain 21 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 3 momentissa on säännöksiä panttilainauslaitoksen ilmoittamisvelvollisuudesta lainansaajalle. Tässä pykälässä on säännös siitä, milloin ilmoitusvelvollisuus katsotaan täytetyksi.

Ilmoitusvelvollisuus katsotaan täytetyksi silloin, kun ilmoitus on kirjatussa kirjeessä lähetetty osoitteeseen, jonka lainansaaja on antanut tai jonka panttilainauslaitos muuten tuntee. Pykälän soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko lainansaaja tosiasiaa saanut ilmoituksen. Jos lainansaaja on esimerkiksi erehdyksessä antanut virheellisen osoitteen, panttilainauslaitos on täyttänyt ilmoitusvelvollisuutensa lähettäessään ilmoituksen tähän osoitteeseen edellyttäen, ettei panttilainauslaitos tunne oikeata osoitetta.

Estettä ei ole sille, että panttilainauslaitos osoittaa antaneensa ilmoituksen jollakin muulla tavalla, esimerkiksi haastemiehen välityksellä tai saantitodistusten käyttöä.

33 §. Pykälä sisältää säännöksen salassapitovelvollisuudesta. Lainkohta sisältää saman periaatteen kuin muissa raha- ja luottolaitoksia koskevissa laeissa olevat salassapitosäännökset. Salassapitovelvollisuus koskee panttilainaus toiminnan yhteydessä saatuja tietoja. Salassapitovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun asiakassuhde tai säännöksessä mainitun henkilön suhde panttilainauslaitokseen on lakannut.

Pykälän 2 momentissa on poikkeukset salassapitovelvollisuudesta. Momentissa annetaan panttilainauslaitokselle oikeus tietojen antamiseen salassapitovelvollisuuden alaisista seikoista.

34 §. Pykälä sisältää yleistä kuluttajasuojaa täydentävän panttilainauslaitoksen asiakasta suojaavan säännöksen.

Pykälän nojalla valvontaviranomainen voi varmistua siitä, että panttilainauslaitoksen vakiosopimuksissa käytetään ehtoja, joiden voi-

daan katsoa olevan kohtuullisia. Jos pankkitarkastusvirasto havaitsee kohtuuttoman ehdon, se voi kieltää ehdon käytön.

35—40 §. Pykälät sisältävät vahingonkorvaus- ja rangaistussäännökset sekä uhkasakko-säännöksen.

Lain 35 § sisältää vahingonkorvaussäännöksen siltä osin kuin on kyse panttilainauslaitoksesta annettujen säännösten tai määräysten rikkomisesta. Lain 36 § sisältää viittauksen vahingonkorvauslakiin vahingonkorvauksen sovittelun ja korvausvastuun osalta.

Lain 37—39 § sisältävät rangaistussäännökset sekä säännökset syytteenosto-oikeudesta.

Lakiehdotuksen 40 §:n mukaan pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa panttilainauslaitoksen uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa, jos panttilainauslaitos ei toiminnassaan ole noudattanut panttilainauslaitoksia koskevia säännöksiä tai määräyksiä. Uhkasakon tuomisee maksettavaksi lääninhallitus.

41 §. Pykälän mukaan voidaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta antaa asetuksella.

6 luku. Voimaantulo

42 §. Lainkohta sisältää säännökset voimaantulosta ja voimassa olevan asetuksen ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten kumoamisesta.

43 §. Pykälä sisältää siirtymäsäännöksen. Maassamme nykyisin olevat panttilainaus toimintaa harjoittavat laitokset ovat kaikki osakeyhtiömuotoisia. Näiden yhtiöiden siirtyminen uuden lain alaisuuteen tulee tapahtua joustavasti ja luvanhakumenettelyttä. Yhtiöiden tulee kuitenkin muuttaa yhtiöjärjestyksensä ja hakea sille vahvistus pankkitarkastusvirastolta kohtuullisen siirtymäkauden kuluessa, joka on kaksi vuotta lain voimaantulosta lukien.

Laki koskee pykälän 2 momentin mukaan vain sen voimaantulon jälkeen tehtyjä panttaussopimuksia.

1.2. Laki pankkitarkastusvirastosta

1 §. Koska panttilainauslaitokset esityksen mukaan tulevat pankkitarkastusviraston valvontaan, pykälään lisätään sana panttilainauslaitokset.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksyty.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki **panttilainauslaitoksista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Panttilainauslaitos on panttilainaus toimintaa varten perustettu osakeyhtiö, joka on saanut siihen toimiluvan. Panttilainaus toiminnalla tarkoitetaan tässä laissa liiketoimintana harjoitettavaa rahalainojen antamista yleisölle irtainta panttia vastaan tämän lain mukaisesti.

2 §

Panttilainaus toimintaa saa harjoittaa vain panttilainauslaitos.

Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen irtainta panttia vastaan harjoitettavaan lainaus toimintaan, josta säädetään muualla laissa.

3 §

Panttilainauslaitoksen toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto.

2 luku

Perustaminen

4 §

Panttilainaus toiminnan harjoittamiseen on haettava toimilupa valtiovarainministeriöltä. Toimilupa voidaan hakea myös perustettavalle panttilainauslaitokselle ennen sen merkitsemistä kaupparekisteriin.

Hakemukseen on liitettävä perustamiskirja ja ehdotus ohjesäännöksi. Valtiovarainministe-

riöllä on oikeus vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä hakijasta.

5 §

Valtiovarainministeriön on ennen toimilupasian ratkaisemista hankittava hakemuksesta pankkitarkastusviraston sekä asianomaisen paikkakunnan poliisin lausunto.

Hakijalle, jonka toiminta ei ole yleisen edun vastaista ja jonka taloudelliset toimintaedellytykset ja hallinto täyttävät luotettavalle panttilainaus toiminnalle asetetut vaatimukset, on myönnettävä toimilupa.

6 §

Panttilainauslaitoksen osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa.

Osakepääoma on kokonaan rahassa maksettava ennen kuin panttilainauslaitos aloittaa toimintansa

7 §

Panttilainauslaitoksen yhtiöjärjestyksessä on sen lisäksi, mitä osakeyhtiölaissa (734/78) säädetään, määrättävä:

1) miten panttilainauslaitoksen ja sen sivu-toimipaikkojen hallinto järjestetään;

2) hallituksen jäsenen, varajäsenen, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan oikeudesta kuulua toisen liikeyrityksen hallintoon; sekä

3) ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan laitoksen toiminimen.

8 §

Panttilainauslaitoksen yhtiöjärjestyksen ja sen muutokset vahvistaa pankkitarkastusvirasto.

Yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

9 §

Panttilainauslaitoksella on oltava ohjesääntö, jossa määrätään:

- 1) lainan enimmäisajat;
- 2) perusteet lainasta perittävän koron ja muiden luottokustannusten sekä pantin myyntikulujen määräämiseksi;
- 3) miten pantit säilytetään; sekä
- 4) millä tavoin pantit vakuutetaan.

Panttilainauslaitoksen ohjesäännön ja sen muutokset vahvistaa pankkitarkastusvirasto. Pankkitarkastusviraston tulee ennen ohjesäännön ja sen muutosten vahvistamista varata kuluttaja-asiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi asiasta.

10 §

Panttilainauslaitoksen sivutoimipaikkojen perustamisesta ja lopettamisesta on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle. Ilmoitukseen on liitettävä pankkitarkastusviraston määräämät asiakirjat.

11 §

Ennen kuin panttilainauslaitos aloittaa toimintansa, laitoksen on toimitettava pankkitarkastusvirastolle:

- 1) täydellinen ote rekisteriviranomaisen suostumuksesta laitoksen rekisteröinnistä;
- 2) hallituksen jäsenten ja varajäsenten, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan sekä tilintarkastajien ja varatilintarkastajien nimet, kansalaisuus ja kotipaikka.

Jos 1 momentissa mainituissa tiedoissa tapahtuu muutos, on siitä viipymättä ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle.

Jos panttilainauslaitos on päättänyt osakepääoman korottamisesta tai alentamisesta taikka vaihtovelkakirjalainan tai optiolainan ottamisesta, laitoksen on viivytyksettä lähetettävä pankkitarkastusvirastolle oikeaksi todistetut jäljennökset asiaa koskevista päätöksistä ja ote rekisteriviranomaisen asiasta tekemästä merkinnästä.

3 luku

Hallinto ja tilintarkastus

12 §

Panttilainauslaitoksen hallituksessa on olta-

va vähintään kolme jäsentä ja vähintään yksi varajäsen.

Panttilainauslaitoksella on oltava toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja.

13 §

Panttilainauslaitoksen yhtiökokouksen on vuosittain laitoksen hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja vähintään yksi varatilintarkastaja.

Tilintarkastajan tulee olla täysivaltainen ja hänellä on oltava riittävä laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemus. Vähintään yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Mitä tässä laissa säädetään tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava varatilintarkastajaan.

4 luku

Liiketoiminta

14 §

Panttilainauslaitos saa harjoittaa vain panttilainaus toimintaa ja siihen välittömästi liittyvää toimintaa.

Panttilainauslaitos saa omistaa osakkeita ja osuuksia vain muissa panttilainauslaitoksissa sekä yhteisöissä, jotka harjoittavat panttilainaus toimintaa välittömästi liittyvää toimintaa tai joiden omistaminen on laitokselle muutoin välttämätöntä.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, panttilainauslaitos saa omistaa kiinteistöjä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeita tai osuuksia yhteensä enintään määrän, joka on 20 prosenttia laitoksen taseen loppusummasta, jollei pankkitarkastusvirasto myönnä erityisestä syystä lupaa suurempaan määrään.

15 §

Panttilainauslaitos ei saa vastaanottaa panttavaksi tarkoitettua esinettä, ellei panttaaja osoita todistettavasti henkilöllisyyttään ja ole täysi-ikäinen tai jos on syytä epäillä, ettei panttaajalla ole oikeutta pantata esinettä.

16 §

Lainansaaajalle on annettava haltijalle asetettu panttikuitti.

Lainansaaajan pyynnöstä voidaan panttikuitti

kirjoittaa hänen nimelleen ja ottaa siihen merkintä, että kuitti saadaan siirtää vain nimetylle henkilölle. Mitä tässä laissa säädetään panttikuitin haltijasta, sovelletaan myös henkilöön, jolle tässä momentissa tarkoitettu panttikuitti on siirretty ja jonka hallussa kuitti on.

Milloin panttikuitti on siirretty nimetylle henkilölle, on siirronsaajan ilmoitettava siirrosta asianomaiselle panttilainauslaitokselle uhalta, että siirronsaaja menettää oikeutensa lunastaa pantti.

17 §

Panttikuittiin on merkittävä lainan järjestysnumero, panttauksen päivämäärä, lainan eräpäivä, lainapääoma, korko sekä panttauksesta aiheutuvat luottokustannukset ja muut lainaehdot. Lisäksi kuitissa on oltava pantin laatua ja lukumäärää sekä tarvittaessa mittaa ja painoa koskevat tiedot.

Panttilainauslaitoksen on pidettävä rekisteriä, josta ilmenee 1 momentissa mainitut tiedot. Lisäksi rekisteriin on merkittävä lainansaajan nimi, kotiosoite ja henkilötunnus sekä, jos panttikuitti saadaan siirtää vain nimetylle henkilölle, merkintä myös tästä, sekä mahdollisesta panttikuitin siirrosta.

18 §

Panttilainauslaitos ei saa etukäteen periä korkoa eikä muitakaan luottokustannuksia.

19 §

Panttia vastaan annettu rahalaina ei saa erääntyä maksettavaksi aikaisemmin kuin neljän kuukauden kuluttua antamispäivästä. Panttikuitin haltijalla on oikeus lunastaa pantti ennen lainan erääntymistä suorittamalla lainapääoma, korko ja muut sovitut luottokustannukset.

Panttikuitin haltija voi tehdä sopimuksen panttilainauslaitoksen kanssa lainan uudistamisesta.

20 §

Panttilainauslaitos ei saa luovuttaa panttia, ellei panttikuitin haltija osoita todistettavasti henkilöllisyyttään.

21 §

Mitä kauppakaaren 10 luvun 2 §:ssä säädetään, ei sovelleta panttilainauslaitoksen hallussa olevan pantin myymiseen.

Jos pantiksi on annettu osakkeita, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa, joka on

yskinomaan tai pääasiallisesti tarkoitettu käytettäväksi lainansaajan asuntona, on rahalainan erääntymisen jälkeen lainansaajalle ilmoitettava erääntymisestä. Ilmoituksessa on mainittava, että jollei lainaa makseta suorittamalla lainapääoma, korko ja muut sovitut luottokustannukset kahden kuukauden kuluessa ilmoituksesta, pantti myydään.

22 §

Jollei panttia viimeistään lainan eräpäivänä lunasteta, on panttilainauslaitoksella oikeus ryhtyä pantin myymistä tarkoitaviin toimenpiteisiin. Laitoksen on myytävä pantti julkisella huutokaupalla. Edellä 21 §:n 2 momentissa mainitut osakkeet on lainansaajan, tai jos ne omistaa muu henkilö kuin lainansaaja, omistajan vaatimuksesta kuitenkin myytävä kiinteistönvälittäjän välityksellä.

Panttilainauslaitos ei saa myydä panttia aikaisemmin kuin kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä tai 21 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ilmoituksen tekemisestä. Panttikuitin haltijan suostumuksesta pantin saa myydä myöhemmin kuin neljän kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä vain, jos siihen on kausivaihtelun tai muun pantin myyntihintaan vaikuttavan syyn johdosta perusteltua syytä. Pantti on tällöinkin myytävä vuoden kuluessa lainan eräpäivästä.

Niin kauan kuin pantti on vielä myymättä, on panttikuitin haltijalla oikeus lunastaa pantti suorittamalla laitokselle lainapääoma, korko ja muut sovitut luottokustannukset sekä korvaus myyntiä tarkoitaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä aiheutuneista kuluista. Korkoa ei saa periä enemmältä kuin neljältä kuukaudesta eräpäivästä.

23 §

Kulta- ja hopeaesineitä, joiden metalliarvo helposti voidaan saada selville, ei saa myydä alle niiden metalliarvon.

24 §

Arvopaperipörssissä noteeratut arvopaperit saadaan 22 §:n 1 momentin estämättä myydä pörssin välityksellä. Arvopaperit, joille arvopaperinvälittäjä tai arvopaperinvälittäjän yhteisö säännöllisesti vahvistaa julkiset kurssit, saadaan vastaavasti myydä arvopaperinvälittäjän tai arvopaperinvälittäjien yhteisön välityksellä.

Myytässä huutokaupalla panttina olevia 1

momentissa tarkoitettuja arvopapereita niitä ei saa myydä alle myyntiä lähinnä edeltäneen ostonoteerauksen.

25 §

Panttilainauslaitoksen on ilmoitettava pantin myynnistä syntyneestä ylijäämästä lainansaajalle sekä, jos muu henkilö kuin lainansaaja on ilmoittanut panttikuitin kadonneeksi, myös ilmoituksen tekijälle.

Panttilainauslaitoksen on maksettava ylijäämä panttikuitin haltijalle tai henkilölle, joka 27 §:n mukaisesti olisi saanut lunastaa pantin. Vaatimus ylijäämän maksamisesta on esitettävä yhden vuoden kuluessa myyntipäivästä. Muussa tapauksessa panttilainauslaitoksella on oikeus ylijäämään.

Asetuksella voidaan säätää, että 1 momentin säännöksiä ei sovelleta, jos ylijäämä on siinä vahvistettavaa määrää pienempi.

26 §

Jos panttikuitti on kadonnut, on sen, jolta kuitti on kadonnut, ilmoitettava välittömästi panttilainauslaitokselle katoamisesta ja siitä milloin ja miten katoaminen on tapahtunut.

Panttilainauslaitoksen on pidettävä erityistä luetteloa kadonneeksi ilmoitetuista panttikuiteista. Luettelo on esitettävä sille, joka osoittaa todistettavasti henkilöllisyytensä.

Jos panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut on muu kuin lainansaaja, on lainansaajalle ilmoitettava siitä, että panttikuitti on ilmoitettu kadonneeksi.

27 §

Jos lainansaaja on ilmoittanut panttikuitin kadonneeksi, hän saa lunastaa pantin, jollei kukaan muu vaadi oikeutta siihen, lainan eräännyttyä ja kun yksi kuukausi on kulunut 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua luetteloon merkitsemisestä, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä.

Jos panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut on muu kuin lainansaaja, hän saa lunastaa pantin, jollei kukaan muu vaadi oikeutta panttiin, kahden kuukauden kuluttua lainan eräpäivästä tai, jos 26 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty eräpäivän jälkeen, kahden kuukauden kuluttua ilmoituksen tekemisestä.

28 §

Jos on perusteltua syytä epäillä, että panttavaksi tarkoitettu esine on varastettu tai että

panttaaja muuten on luvattomasti saanut esineen haltuunsa, panttilainauslaitoksen on välittömästi ilmoitettava tästä esitutkintaviranomaiselle. Samoin on meneteltävä, jos on perusteltua syytä epäillä, että panttikuitin haltija tai 27 §:ssä tarkoitettu panttikuitin kadonneeksi ilmoittanut henkilö vilpillisesti ilman laillista oikeutta vaatii saada lunastaa pantin.

29 §

Panttien tulee olla turvaavasti vakuutetut vahinkojen varalta.

5 luku

Erinäiset säännökset

30 §

Osakeyhtiölain 12 luvun 7 §:n säännökset eivät koske panttilainauslaitosta.

Panttilainauslaitoksen osalta osakeyhtiölain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 8 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun luvan antaa valtiovarainministeriö.

31 §

Panttilainauslaitoksen toiminimessä on oltava sana pantti.

32 §

Tämän lain 21 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus katsotaan tehdyksi, kun ilmoitus on kirjatussa kirjeessä lähetetty osoitteeseen, jonka lainansaaja on antanut tai jonka panttilainauslaitos muuten tuntee.

33 §

Panttilainauslaitoksen hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja, sivukonttorin johtaja, tilintarkastaja ja toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on tehtävässään saanut tietää laitoksen asiakkaan tai jonkun muun yksityisestä olosuhteesta, taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään yhtiökokoukselle eikä osakkeenomistajalle.

Panttilainauslaitos saa antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ainoastaan syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

34 §

Panttilainauslaitoksen on toimitettava pank-

kitarkastusvirastolle sen määräämässä laajuudessa panttilainauslaitoksen ja sen asiakkaan välisissä sopimuksissa käytettävät ehdot.

Havaitessaan panttilainauslaitoksen menettelevän sopimusehtojen käytössä kuluttajansuojalain (38/78) vastaisesti pankkitarkastusviraston tulee pyytää asiassa kuluttaja-asiamieheltä lausunto.

Pankkitarkastusvirasto voi kieltää sopimusehdon käytön, jos sopimusehto ei kuulu panttilainauslaitoksen toimintaan tai jos sitä osapuolten asema ja olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä asiakkaan kannalta kohtuuttomana.

Sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies.

35 §

Panttilainauslaitoksen perustaja, hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja sekä toimihenkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimesaan tahallaan tai tuottamuksesta aiheuttanut lainansaajalle tai panttikuitin haltijalle taikka muulle henkilölle rikkomalla tätä lakia tai yhtiöjärjestyä tai ohjesääntöä.

Panttilainauslaitoksen tilintarkastaja on korvausvelvollinen 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisesti. Hän vastaa myös vahingosta, jonka hänen apulaisensa on tahallaan tai tuottamuksesta laitokselle aiheuttanut. Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta.

36 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa säädetään.

37 §

Joka

1) harjoittaa panttilainauslaitoksen toimintaa tämän lain vastaisesti,

2) jättää tekemättä 28 §:ssä säädetyn ilmoituksen tai

3) rikkoo 33 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta,

on tuomittava, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *panttilainausrikoksesta* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

38 §

Joka

1) rikkoo 15 tai 18 §:ssä, 19 §:n 1 momentissa, 20 §:ssä, 22 §:n 3 momentissa, 23 §:ssä tai 24 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa tai

2) jättää noudattamatta, mitä 16 tai 17 §:ssä, 21 §:n 2 momentissa, 22 §:n 1 ja 2 momentissa, 25 §:ssä, 26 §:n 2 ja 3 momentissa tai 29 §:ssä säädetään,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *panttilainausrikkomuksesta* sakkoon.

Panttilainausrikkomuksesta on tuomittava myös panttilainauslaitoksen hallituksen jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja tai toimihenkilö, joka tahallaan antaa viranomaiselle laitosta tai sen asiakasta koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon. Sama koskee panttilainauslaitoksen tilintarkastajaa, joka tahallaan antaa väärän tiedon taikka jättää tekemättä muistutuksen tai ilmoituksen havaitsemastaan puutteellisuudesta tai väärinkäytöksestä.

39 §

Milloin rikoksella tai rikkomuksella, josta tässä laissa säädetään, on loukattu ainoastaan yksityistä oikeutta, ei virallinen syyttäjä saa tehdä siitä syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

40 §

Jos panttilainauslaitos ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä taikka laitoksen yhtiöjärjestyä tai ohjesääntöä, pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa laitoksen uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa.

Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi panttilainauslaitoksen kotipaikan lääninhallitus.

41 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

6 luku

Voimaantulo

42 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1992. Tällä lailla kumotaan:

1) ammattimaisen panttilainausliikkeen harjoittamisoikeudesta 19 päivänä huhtikuuta 1898 annettu asetus;

2) panttilainauslaitosten silmälläpitämisestä 19 päivänä huhtikuuta 1898 annettu julistus; sekä

3) maan panttilainauslaitosten tarkastelijalle 19 päivänä huhtikuuta 1898 annettu johtosääntö.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

43 §

Tätä lakia, lukuunottamatta 4—5 §:ää, sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa panttilainausliikkeen harjoittamiseen luvan saaneeseen panttilainauslaitokseen. Tällaisen laitoksen on haettava kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta vahvistus yhtiöjärjestykselle ja ohjesäännölle.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn panttaussopimukseen sovelletaan kuitenkin edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pankkitarkastusvirastosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (973/92), seuraavasti:

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettujen luottolaitosten, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopapereilla harjoitettavien arvopaperinvälittäjien yhteisöjen, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osake-

keskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan, toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien ja panttilainauslaitosten toiminnan sekä säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi annetun lain (973/92) 6 §:ssä tarkoitettujen säätiöiden hallinnon valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

2.

Laki**pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pankkitarkastusvirastosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (973/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettujen luottolaitosten, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopapereilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettujen luottolaitosten, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörssien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopapereilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöjen, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklarien ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan, toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterin pitäjien ja *panttilainauslaitosten* toiminnan sekä säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi annetun lain (973/92) 6 §:ssä tarkoitettujen säätiöiden hallinnon valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .